

Наталія СТЕФАНОВА

**ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АПАРАТ
ФІЛОЛОГІЧНОЇ
НАУКИ**

**Київ
2024**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Наталія СТЕФАНОВА

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АПАРАТ ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ

Навчально-методичний комплекс
нормативної дисципліни

*(для здобувачів третього освітнього-наукового
рівня вищої освіти зі спеціальності 035 Філологія)*

Київ
Видавничий центр КНЛУ
2024

УДК 81'25'373.46:82.0(075.8)
С 79

*Друкується за рішенням вченої ради
Київського національного лінгвістичного університету
(Протокол № 17 від 25 квітня 2024 року)*

Рецензенти:

- Алла КОРОЛЬОВА,** доктор філологічних наук, професор, проректор з наукової роботи і міжнародного співробітництва Київського національного лінгвістичного університету
- Ярослава ГНЕЗДІЛОВА,** доктор філологічних наук, доцент, декан факультету германської філології і перекладу Київського національного лінгвістичного університету

Стефанова, Н. О.

С 79 **Термінологічний апарат філологічної науки.** Навч.-метод. комплекс нормативної дисципліни. (для здобувачів третього освітнього-наукового рівня вищої освіти зі спеціальності 035 Філологія). Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2024. – 38 с.

ISBN 978-966-638-376-4 (Online)

ISBN 978-966-638-377-1 (Print)

Навчально-методичний комплекс (НМК) розробила доктор філол. наук, доцент, професор кафедри англійської філології і філософії мови Київського національного лінгвістичного університету Стефанова Наталія Олександрівна на підставі Робочої програми навчальної дисципліни «Термінологічний апарат філологічної науки».

НМК із дисципліни «Термінологічний апарат філологічної науки» рекомендований для аспірантів спеціальності 035 Філологія ОНП «Філологія у вимірах сьогодення: мовознавство, літературознавство, перекладознавство» денної, вечірньої та заочної форм навчання, а також для здобувачів, які навчаються поза аспірантурою.

Метою вивчення ОК «Термінологічний апарат філологічної науки» є систематизація наукових знань аспірантів у сфері термінологічного апарату філологічної науки у трьох її вимірах: мовознавства, літературознавства і перекладознавства.

НМК із ОК «Термінологічний апарат філологічної науки» містить пояснювальну записку, тематичні плани лекційних занять із переліком проблемно-дискусійних питань та списків основної і додаткової літератури, плани семінарських занять з методичними рекомендаціями для їх виконання, завдання для самостійної та індивідуальної роботи аспірантів, характеристику змісту модульної контрольної роботи, критерії оцінювання МКР та навчальних досягнень аспірантів, список питань, що виносяться на залік.

ISBN 978-966-638-376-4 (Online)
ISBN 978-966-638-377-1 (Print)

© Стефанова Н. О., 2024
© Вид. центр КНЛУ, 2024

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН	8
РОЗРАХУНОК РЕЙТИНГОВИХ БАЛІВ	9
ПЛАНІ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ	10
ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ІЗ ЗАВДАННЯМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	20
ПОЗААУДИТОРНА САМОСТІЙНА РОБОТА.....	31
ЗМІСТ ЗАВДАНЬ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ПОРЯДОК ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ	33
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.....	34
СПИСОК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЗАЛІК	35
ПІДСУМКОВИЙ (СЕМЕСТРОВИЙ) КОНТРОЛЬ	37

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчально-методичний комплекс із дисципліни «Термінологічний апарат філологічної науки» є одним з її методичних забезпечень, передбачених ОНП «Філологія у вимірах сьогодення: мовознавство, літературознавство, перекладознавство» зі спеціальності 035 Філологія для аспірантів денної, вечірньої та заочної форм здобуття освіти.

Метою вивчення дисципліни «Термінологічний апарат філологічної науки» є систематизація наукових знань аспірантів у сфері термінологічного апарату філологічної науки у трьох вимірах: мовознавства, літературознавства і перекладознавства з акцентом на міждисциплінарності та динамічній інтеграції ключових термінів і понять філології. Динаміка філологічної термінології виявляється, по-перше, в еволюційних парадигмальних тенденціях зазначених вимірів філології, і, по-друге, у специфіці їх витлумачення в кожному конкретному вимірі. Обраний підхід до систематизації термінології філологічної науки сприятиме вдосконаленню науково-академічної культури здобувачів зі спеціальності 035 Філологія, зокрема коректному використанню терміноапарату філології в рамках власного наукового дослідження.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Термінологічний апарат філологічної науки» є:

- критичний аналіз та оцінювання основних класичних та новітніх філологічних концепцій, фундаментальних праць конкретної філологічної спеціалізації;
- формування необхідних компетентностей для коректного визначення мети власного наукового дослідження, його проблематики і відповідного терміноапарату; генерування нових ідей та їх термінологічної інтерпретації;
- набуття умінь із диференціації аспекту вживання суміжних термінів і понять відповідно до обраної робочої гіпотези дослідження, які одночасно належать до апарату мовознавства, літературознавства і перекладознавства.

Згідно з вимогами ОНП аспіранти повинні:

- знати історію і сучасний стан філологічної науки, основні напрями, категорії, терміни і поняття філологічної науки в її тривимірності (мовознавство, літературознавство,

перекладознавства), основні мовознавчі, літературознавчі й перекладознавчі наукові парадигми в еволюційному розвитку з установленням спільних і відмінних рис; сутність міждисциплінарного принципу філологічної науки та її місце у системі інших наук гуманітарного знання; основи міжкультурної комунікації, ключові перекладацькі стратегії і тактики.

– вміти: зіставляти лінгвістичні школи з їх тенденціями, перекладознавчі та літературознавчі напрями, обирати термінологію, дотичну до власного наукового дослідження, та синтезувати методичний досвід, акумульований у різних напрямках мовознавства, літературознавства та перекладознавства.

Для успішного засвоєння дисципліни аспіранти повинні володіти знаннями в царині філософії науки і методології гуманітарного пізнання, загального (теоретичного) і спеціального (прикладного) мовознавства, методів сучасних лінгвістичних досліджень, порівняльно-історичного і типологічного мовознавства, теорії, історії та методології літературних процесів, теорії та практики перекладу. Знання та навички, отримані в результаті вивчення відповідних дисциплін гуманітарної сфери, створюють необхідне підґрунтя для засвоєння дисципліни «Термінологічний апарат філологічної науки».

Вивчення дисципліни «Термінологічний апарат філологічної науки» базується на принципах кредитно-модульної системи, яка сприяє систематичному та динамічному засвоєнню навчального матеріалу здобувачами третього освітньо-наукового рівня, з використанням мультимедійних технологій навчання та модульно-рейтингового оцінювання якості засвоєного матеріалу.

Рейтингова система оцінювання дозволяє врахувати як поточну підготовку здобувачів до аудиторних занять, так і визначити рівень засвоєння навчального матеріалу в рамках змістового модуля. Підсумкова (залікова) оцінка визначається за рейтинговими показниками.

Самостійна робота аспірантів забезпечується завданнями і навчально-методичними рекомендаціями й матеріалами для її виконання й організується за двома формами: аудиторною та позааудиторною.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АПАРАТ ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, спеціалізація, освітня програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна / вечірня форми	Заочна форма
Кількість кредитів – 3	<i>Галузь знань</i> 03 Гуманітарні науки		
Модуль – 1	<i>Спеціальність</i> <u>035 Філологія</u>	Рік підготовки:	
		1	1
Загальна кількість годин – 90	ОНП «Філологія у вимірах сьогодення: мовознавство, літературознавство, перекладознавство»	Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
		20 год.	6 год.
		Практичні заняття	
		10 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
		Індивідуальні завдання	
	Вид контролю: залік		

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АПАРАТ ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ»

ОНП «Філологія у вимірах сьогодення: мовознавство, літературознавство, перекладознавство, перекладознавство»

№ і Назви тем лекційних занять	Кількість годин								
	Денна / вечірня форми				Заочна форма				
	у тому числі		у тому числі		Разом		у тому числі		
	лекції	семінарські заняття	лекції	самостійна робота	лекції	самостійна робота	лекції	семінарські заняття	
1	2	3	4	4	5	6	7	8	9
Модуль 1									
Змістовий модуль 1. Термінологічний апарат філологічної науки: теорія і практика									
Тема 1. Термінознавство як наука.	12	2	2	2	8	12	2		10
Тема 2. Типологія термінів. Шляхи утворення термінологічних одиниць.	14	4			10	14			14
Тема 3. Основні характеристики терміна та методи його дослідження.	12	2			10	14			14
Тема 4. Термін у комунікативній і когнітивній лінгвістиці.	12	2	2	2	8	12	2		10
Тема 5. Терміноапарат когнітивної лінгвістики і поезики.	14	4	4	2	8	12	2	2	8
Тема 6. Терміноапарат структуралізму і постструктуралізму.	14	4	4	2	8	12	2	2	10
Тема 7. Перекладознавство та його терміноапарат.	12	2	2	2	8	14			14
Разом годин за модулем 1	90	20	20	10	60	90	6	4	80
Усього годин	90	20	20	10	60	90	6	4	80

РОЗРАХУНОК РЕЙТИНГОВИХ БАЛІВ

Система модульно-рейтингового контролю навчальних досягнень здобувачів враховує аудиторну, самостійну роботу і МКР.

Контроль результатів навчання аспіранта з дисципліни «Термінологічний апарат філологічної науки» здійснюється у формі *поточного, модульного та підсумкового (семестрового) контролю*. Механізм і критерії оцінювання доводяться до відома аспірантів на початку вивчення ОК.

Поточний контроль успішності аспірантів здійснюється протягом семестру. Під час опанування навчальним матеріалом оцінюється аудиторна та самостійна робота. Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки і практичних навичок аспірантів із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях.

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності аспірантів здійснюється *за накопичувальною системою*.

Система оцінювання результатів навчання аспірантів з дисципліни «Термінологічний апарат філологічної науки»

Види навчальної діяльності аспіранта	Аудиторна навчальна робота аспіранта							Самостійна робота аспіранта	Модульна контрольна робота
	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Проект з презентацією	
Максимальна кількість балів	5	5	5	5	5	5	5	15	50

ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АПАРАТ ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

ЛЕКЦІЯ 1

ТЕРМІНОЗНАВСТВО ЯК НАУКА

Проблемно-дискусійні питання

1. Історія виникнення термінологічних шкіл: зарубіжний і український досвід.
2. Терміноапарат філологічної науки в її парадигмах і напрямках.
3. Практики лексикографічної стандартизації мовознавчих, літературознавчих і перекладознавчих термінів.

Ключові слова: термінологічні школи, терміноапарат мовознавства, терміноапарат літературознавства, терміноапарат перекладознавства, термінологічна стандартизація (словники та енциклопедії термінів мовознавства, літературознавства, перекладознавства)

Література

Основна:

- Кальниченко, О. А., & Черноватого, Л. М. (ред.) (2020–2021). *Енциклопедія перекладознавства: у 4 т.* (Т. 1–3). Нова Книга.
- Карпіловська, Є. А. (2013). Термін у сучасній мовотворчості. *Українська термінологія і сучасність, IX*, 185–181.
- Ковалів, Ю. І. (2007). *Літературознавча енциклопедія: у двох томах* (Т. 1, Т. 2). ВЦ «Академія».
- Коптілов, В. В. (1997). *Теорія і практика*. Юніверс.
- Панько, Т. І., Кочан, І. М., & Мацюк, Г. П. (1994). *Українське термінознавство*. Світ.

- Селіванова, О. О. (2010). *Лінгвістична енциклопедія*. Довкілля-К.
- Туровська, Л. В. (Відп. ред.) (2019). *Термінологічний вісник: Збірник наукових праць* (Вип. 5). Інститут української мови НАНУ.
- Cabre, M. (2003). Theories of terminology: Their description, prescription and explanation. *Terminology Science and Research*, 14, 163–199.
- Cabre, M. T. (2014). Terminology. Theory, methods and applications. In M. T. Cabre, Ed.), *Cognitive Linguistic Studies*, 48.
- Picht, H. (1985). *Terminology: An introduction*. University of Surrey.

Додаткова:

- Ганич, Д. І., & Олійник, І. С. (1985). *Словник лінгвістичних термінів*. Вища школа.
- Єфименко, Т. М. (2022). *Перекладацька термінологія*. Видавець Румянцева Г.В.
- Загнітко, А. (2020). *Сучасний лінгвістичний словник*. Твори.
- Рогач, Л. В. (2000). *Семантична основа лінгвістичних термінів в українській та англійській мовах* [автореф. дис. канд. філол. наук, Київський національний університет імені Тараса Шевченка].
- Селіванова, О. О. (2008). *Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми*. Довкілля-К.

ЛЕКЦІЯ 2-3

ТИПОЛОГІЯ ТЕРМІНІВ. ШЛЯХИ УТВОРЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

Проблемно-дискусійні питання

1. Дефініції понять «термін», «термінологія», «терміносистема».
2. Таксономія термінів.
3. Термінологія і номенклатура.
4. Способи утворення термінів (внутрішні ресурси мови, запозичення).
5. Процеси адаптації запозичених термінів.

Ключові слова: мовна норма, варіантність, тематична група термінів, номени, термінологічні словосполучення, питомі терміни (національні) і запозичені, адаптація й асиміляція термінів

Література

Основна:

- Кальниченко, О. А., & Черноватого, Л. М. (ред.) (2020-2021). *Енциклопедія перекладознавства: у 4 т.* (Т. 1-3). Нова Книга.
- Ковалів, Ю. І. (2007). *Літературознавча енциклопедія: у двох томах* (Т. 1, Т. 2). ВЦ «Академія».
- Селіванова, О. О. (2010). *Лінгвістична енциклопедія*. Довкілля-К.
- Симоненко, Л. О. (1993). *Національні та інтернаціональні компоненти в сучасних терміносистемах*. Наукова думка.
- Симоненко, Л. О. (2007). Термін. В В. М. Русанівський, О. О. Тарасенко, М. П. Зяблюк та ін. (Редкол.), *Українська мова: Енциклопедія* (вид. 3-є) (с. 707). Українська енциклопедія.
- Antia, V. E. (2007). *Indeterminacy in Terminology and LSP*. John Benjamins.
- Cabre, M. T. (2004). *Elements for a theory of terminology: Towards an alternative paradigm*. John Benjamins.
- Rey, A. (1995). *Essays on Terminology, translated and edited by Juan C. Sager*. John Benjamins.

Додаткова:

- Алексенко, С. Ф. (уклад.) (2019). *Основи лінгвометодології. Методичні рекомендації*. СумДПУ ім. А.С.Макаренка.
- Кияк, Т. Р. (1994). До питання про «своє» та «чуже» в українській термінології. *Мовознавство*, 1, 22–28.
- Кочан, І. М. (2004). *Динаміка і кодифікація термінів з міжнародними компонентами у сучасній українській мові*. Світ.
- Попович, Ю. В., & Бялик, В. Д. (2020). Поняття термінології та терміносистеми в сучасній лінгвістиці. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*, 31 (70). № 2. Ч. 2, 206-210.
- Sonneveld, H. (2002). *Introducing terminology, in Terminology* (Silvia Pavel, Translator). John Benjamins.

ЛЕКЦІЯ 4

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТЕРМІНА ТА МЕТОДИ ЙОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Проблемно-дискусійні питання

1. Термін і його ознаки.
2. Системні відношення в термінології: гіперо-гіпонімія, синонімія, полісемія, антонімія.
3. Методи дослідження термінів.

Ключові слова: точність, системність, полісемія, синонімія,
основні терміни антонімія, гіперонімія, гіпонімія, методи
та поняття уніфікації термінів, методи термінознавства,
методи гармонізації термінів і терміносистем,
метод автоматизованого інформаційно-
термінологічного обслуговування

Література

Основна:

- Кальниченко, О. А., & Черноватого, Л. М. (ред.) (2020–2021). *Енциклопедія перекладознавства: у 4 т.* (Т. 1-3). Нова Книга.
- Карпіловська, Є. А., Кислюк, Л. П., Клименко, Н. Ф., Критська, В. І., Пуздирева, Т. К., & Романюк, Ю. В. (2017). *Вплив суспільних змін на розвиток української мови* (Є. А. Карпіловська, ред.). Видавничий дім Дмитра Бураго.
- Ковалів, Ю. І. (2007). *Літературознавча енциклопедія: у двох томах* (Т. 1, Т. 2). ВЦ «Академія».
- Панько, Т. І. (1979). *Від терміна до системи*. Вища школа.
- Селіванова, О. О. (2010). *Лінгвістична енциклопедія*. Довкілля-К.
- Фурт, Д. В., & Дмитрук, Л. А. (2020). *Термінологія*. ДонНУЕТ.

Додаткова:

- Гонтар, М. (2010). Родо-видові відношення в терміносистемі журналістики. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*, 675, 83–86.
- Зав'ялова, Т. В. (2019). *Глосарій термів та понять з курсу «Основи наукових досліджень»*. ТОВ Колор Принт.
- Кургаєв, О. П., & Савченко, І. В. (2009). Дослідження методів пошуку в словнику термінів. *Комп'ютерні засоби, мережі та системи*, 8, 123–129.

ЛЕКЦІЯ 5

ТЕРМІН У КОМУНІКАТИВНІЙ І КОГНІТИВНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Проблемно-дискусійні питання

1. Когнітивно-семіотична природа терміна.
2. «Термін» і «фахова мова / мова професійної комунікації».
3. Термін як знак та його функції у фаховій мові / мові професійної комунікації.
4. Термін у когнітивному термінознавстві: співвідношення понять термін і «концепт», концепт і «поняття», концепт і «значення».

Ключові слова:	когнітивне термінознавство, комунікативне
основні терміни та поняття	термінознавство, термін як знак, мова професійної комунікації, міжкультурна комунікація, концепт, значення, поняття

Література

Основна:

- Мацюк, З., & Станкевич, Н. (2005). *Українська мова професійного спілкування*. Каравела.
- Селіванова, О. О. (2010). *Лінгвістична енциклопедія*. Довкілля-К.
- Шутак, Л., & Навчук, Г. (2022). Когнітивне термінознавство як відображення антропологічних процесів пізнання та комунікації. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта, XVI*, 133–139.
- Фурт, Д. В., & Дмитрук, Л. А. (2020). *Термінологія*. ДонНУЕТ.
- Gollin, S. (2015). *Language for Specific Purposes*. Palgrave Macmillan.
- L'Homme, M. (2014). *International Journal of Theoretical and Applied Issues in Specialized Communication* (Кьо Кageura, Marie-Claude L'Homme, Juan C. Sager, Eds.). John Benjamins.
- Faber, P. A. (2012). *Cognitive Linguistics view of Terminology and Specialized Language*. De Gruyter Mouton.
- Moss, H. (2003). Concepts and meaning. In H. Moss, J. Hampton, *Conceptual Representation* (p. 12–22). Psychology Press.

Додаткова:

- Селіванова, О. О. (2008). Когнітивне підґрунтя термінотворення: методика аналізу. *Вісник Харківського національного університету. Секція: Методологічні засади лінгвокогнітології*, 84–95.

- Старко, В. (2012). Терміни «концепт» і «категорія» в дослідженні мовної категоризації світу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології», 733, 42–48.*
- Южакова, О. (2012). Дослідження українських терміносистем і термінних номінацій у когнітивному аспекті. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології», 733, 60–66.*
- Faber, P. (2005). Framing Terminology: A Process-Oriented Approach. *Translators' Journal, 50, 87–110.*

ЛЕКЦІЯ 6-7

ТЕРМІНОПАРАТ КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ І ПОЕТИКИ

Проблемно-дискусійні питання

1. Наукова інтерпретація терміна «концептосфера»
2. Концептосфера і картина світу
3. Типологія картин світу.
4. Ментальні конструкти картин світу: фрейми, гештальти, сценарії, скрипти
5. Когнітивна поетика та її термінологія

Ключові слова: концептосфера, картина світу, концептуальна
основні терміни картина світу, когнітивна поетика, теорія
та поняття можливих світів, ментальний простір,
ментальний конструкт, когнітивний сценарій

Література

Основна:

- Белінська, Ю. (2021). Поняття літературного концепту: проблеми трактування. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія», 47, 25–30.*
- Воробйова, О. (2021). Когнітивна поетика: спектр проблематики і напрями досліджень. *Studia Philologica, 1, 11–22.*
- Корольова, А. В. (2011). Діахронічний вектор дослідження когнітивних структур свідомості й одиниць мислення. *Вісник Київського*

національного лінгвістичного університету. Серія Філологія, 14 (1), 76–85.

Мартинюк, А. П. (2011). *Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики*. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.

Приходько, А. М. (2008). *Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики*. Прем'єр.

Саєвич, І. Г. (2012). Теорія картини світу: ключові поняття. *Лінгвістика. Збірник наукових праць*, 2 (26), 18-27.

Tsur, R. (2002). Aspects of cognitive poetics. In E. Semino, J. Culpeper (Ed.), *Cognitive Stylistics: Language and Cognition in Text Analysis* (p. 279-318). John Benjamins.

Tsur, R. (1992). *Toward a Theory of Cognitive Poetics*. Elsevier Science Publ.

Додаткова:

Ліпівіцька, А. О. (2020). Художня картина світу: постановка проблеми на перетині методологічних площин. *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Літературознавство*, 1(95), 110–125.

Овчаренко, Л. (2022). Теорія можливих світів як потенційний чинник структуризації художнього тексту. *Молодь і ринок*, 7–8 (205–206), 133–137.

Fauconnier, G. & Turner, M. (2002). *The way we think. Conceptual blending and the mind's hidden complexities*. Basic Books.

ЛЕКЦІЯ 8-9

ТЕРМІНОАПАРАТ СТРУКТУРАЛІЗМУ І ПОСТСТРУКТУРАЛІЗМУ

Проблемно-дискусійні питання

1. Диференціація понять художній твір і художній текст, художній текст і художній дискурс
2. Семіотика художнього твору: образ автора і образ читача та їх інтерпретації у різних школах літературознавства
3. Терміноапарат наратології і дискурсології
4. Терміноапарат постмодернізму

Ключові слова: художній текст, художній твір, художній
основні терміни дискурс, літературна семіотика, художній
та поняття наратив, постструктуралізм, постмодернізм

Література

Основна:

- Бехта, І. А. (2004). *Дискурс наратора в англомовній прозі*. Грамота.
- Вінквіст, Ч., & Тейлор В. (ред.) (2003). Енциклопедія постмодернізму (О. Шевченко В., наук. ред.; Шовкун, пер.). Видавництво Соломії Павличко «Основи».
- Гардашук, Т. В. (ред.) (2021). *Семіотичний аналіз явищ культури*. Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України.
- Еко, У. (2004). *Роль читача. Дослідження з семіотики текстів* (М. Гірняк, пер.). Літопис.
- Кагановська, О. М. (2014). Можливі світи і наратив крізь призму текстових концептів. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки»*. Мовознавство, 2, 52-57.
- Ковалів, Ю. І. (2007). *Літературознавча енциклопедія: у двох томах* (Т. 1, Т. 2). ВЦ «Академія».
- Овчарук, Б. (2006). *Поняття та еволюція літературної семіотики. Література. Теорія. Методологія* (Д. Уліцька, упоряд. і наук. ред.; С. Яковенко, пер.) (с. 216–234). Видавничий Дім «Києво-Могилянська академія».
- De Beaugrande, R. (2004). Language, discourse and cognition: Retrospects and prospects. In R. de Beaugrande, *Approaches to Cognition Through Text and Discourse* (T. Virtanen, ed.) (p. 17–32.). Walter de Gruyter.
- Ryan, M.–L. (1991). *Possible Worlds, Artificial Intelligence and Narrative Theory*. Indiana University, Bloomington and Indianapolis Press.
- Stanzel, F. (1982). *A Theory of Narrative* (Ch. Goedsche, Transl.). Cambridge University Press.

Додаткова:

- Ткачук, О. (2002). *Наратологічний словник*. Астон.
- Sinclair, J. McH. (2004). Trust the text. In M. Coulthard (ed.), *Advances in Written Text Analysis* (p. 12–25). Taylor & Francis e-Library.
- Biskub, I. P. (2017). Cognitive, Social and Communicative Levels of Discourse Analysis: The Case of Critical Discourse Study. *Language Culture Politics: international journal*, 1, 21–37.

ЛЕКЦІЯ 10

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО ТА ЙОГО ТЕРМІНОАПАРАТ

Проблемно-дискусійні питання

1. Поняття фахових мов та їх термінологій у перекладознавстві
2. Термінологічні словники і їх роль у діяльності перекладача
3. Діяльність перекладача як когнітивно-семіотичний процес: трансфер знаків мови оригіналу до мови перекладу
4. Базові терміни лінгвокультурної адаптації тексту.
5. Етичний кодекс професійної поведінки перекладача.

Ключові слова: фахові мови, еквівалентність у перекладі,
основні терміни перекладацька стратегія і тактика,
та поняття доместикація, форенізація, нейтралізація,
кодекс перекладача

Література

Основна:

- Гриців, Н. М. та ін. (2023). Терміни перекладознавчого спрямування: типологія та функція. *Нова філологія*, 89, 78-86.
- Кияк, Т. Р. (2007). Функції та переклад термінів у фахових текстах. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 32, 104–108.
- Кияк, Т. (2009). Фахові мови як новий напрям лінгвістичного дослідження. *Іноземна філологія*, 121, 138-141.
- Павлова, О. (2008). Терміни, професіоналізми і номенклатурні знаки (до проблеми класифікації спеціальної лексики). *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*, 620, 49–54.
- Скороходько, Е. Ф. (2006). *Термін у науковому тексті (до створення терміноцентричної теорії наукового дискурсу)*. Логос.
- Кальниченка, О. А., & Черноватого, Л. М. (ред.) (2020-2021). *Енциклопедія перекладознавства: у 4 т. (Т. 1-3)*. Нова Книга.
- L’Homme, M. (2014). *International Journal of Theoretical and Applied Issues in Specialized Communication* (Кюо Kageura, Marie-Claude L’Homme, Juan C. Sager, Eds.). John Benjamins.

- Hacken, P. (2013). Terms in Three Perspectives. Translation and meaning, *Part 9: Proceedings of the Łódź Session of the 5-th International Maastricht-Łódź Duo Colloquium on «Translation and «Meaning»*, Łódź, 16–19 September 2010. (p. 251–259).
- Somers, H. (2014). *Terminology, LSP and Translation*. John Benjamins.

Додаткова:

- Васенко, Л. А., Дубічинський, В. В., & Кримець, О. М. (2008). *Фахова українська мова*. Центр учбової літератури.
- Кретьова, О. І. (2008). До питання професійної етики перекладача. *Вісник Черкаського університету, 124: Педагогічні науки*, 64–70.
- Gouadec, D. (2007). *Translation as a Profession*. John Benjamins Publishing Company.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ІЗ ЗАВДАННЯМИ ДЛЯ ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота аспірантів з дисципліни «Термінологічний апарат філологічної науки» організується за двома формами:

- аудиторна самостійна робота аспірантів;
- позааудиторна самостійна робота аспірантів.

Перша форма самостійної роботи – аудиторна самостійна (індивідуальна) робота, під час виконання якої аспірант отримує методичну допомогу щодо її виконання (методичні рекомендації містяться у планах семінарських занять). Основні види самостійної роботи (навчальні теоретичні і практичні завдання творчого характеру) представлені до кожного семінарського заняття.

Друга форма – позааудиторна самостійна робота аспірантів виконується як індивідуально, так і колективно у вільний від занять час, зручний для аспіранта (-ів), і передбачає підготовку мультимедійних презентацій або інших творчих проєктів.

ТЕРМІНОЗНАВСТВО ЯК НАУКА. ФІЛОЛОГІЧНА НАУКА В НАУКОВИХ ПАРАДИГМАХ

План

1. Термінологічні школи: історія розвитку і сучасний стан.
2. Термін як одиниця фахової мови / мови професійної комунікації.
3. Наукові парадигми, напрями і школи мовознавства, літературознавства, перекладознавства та їх термінологія
4. Джерела і способи творення термінів філологічної науки

Ключові слова та поняття: термінологія і терміносистема, фахові мови, наукова парадигма, наукова школа, терміни філологічної науки, питомі терміни і запозичені.

Завдання для самостійної роботи

1. Порівняти основні завдання термінологічних шкіл: напр., Австрійська школа (Віденський гурток) та Українська термінологічна школа (визначити спільні та відмінні тенденції у діяльності зарубіжної і української термінологічних шкіл (зарубіжну школу фахових мов можна презентувати на вибір).

2. Виписати з праці Томаса Куна «Структура наукових революцій» (позиція 2 у Списку основної літератури) визначення наукової парадигми і наукової революції й систематизувати наявні у філології класифікації наукових парадигм (або наукових шкіл) мовознавства, літературознавства, перекладознавства.

3. Схарактеризувати стан сучасного термінознавства: когнітивне (когнітивне-дискурсивне) термінознавство (Мартинюк Алла Петрівна та ін.), комунікативна теорія термінознавства (Марія Тереза Кабре Кастельві), фреймове термінознавство (Памела Фабер Бенітес).

4. Вибрати з лексикографічних (енциклопедичних) джерел, наведених у Списку основної літератури (позиції 3, 5, 6), по 2-3 терміни з мовознавства, літературознавства, перекладознавства і проаналізувати джерела і способи їх творення.

Методичні рекомендації для виконання самостійної роботи

Для виконання Завдання 1 рекомендовано побудувати порівняльну таблицю, в якій зазначити **назву** термінологічної школи, **час** заснування, **представників** і сформулювати **основні завдання**.

При виконанні Завдання 3 обґрунтувати приналежність обраних для аналізу філологічних термінів лише до окремої фахової мови (наприклад, літературознавства) або довести, що їх функціонал є міждисциплінарним.

Рекомендовано працювати з термінами, дотичними до проблематики наукового дослідження здобувача ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія.

Література

Основна:

- Карпіловська, Є. А. (2013). Термін у сучасній мовотворчості. *Українська термінологія і сучасність*, IX, 185–181.
- Кун, Т. (2001). *Структура наукових революцій*. Port-Royal.
- Ковалів, Ю. І. (2007). *Літературознавча енциклопедія: у двох томах* (Т. 1, Т. 2). ВЦ «Академія».
- Панько, Т. І., Кочан, І. М., & Мацюк, Г. П. (1994). *Українське термінознавство*. Світ.
- Селіванова, О. О. (2010). *Лінгвістична енциклопедія*. Довкілля-К.
- Кальниченко, О. А., & Черноватого, Л. М. (ред.) (2020-2021). *Енциклопедія перекладознавства: у 4 т.* (Т. 1-3). Нова Книга.
- Cabre, M. T. (2014). Terminology. Theory, methods and applications. In M. T. Cabre, Ed.), *Cognitive Linguistic Studies*, 48.
- Faber, P. (2005). Framing Terminology: A Process-Oriented Approach. *Translators' Journal*, 50, 87–110.

Додаткова:

- Бобир, О. В., Буденний, В. Й., Мамчич, О. Б., & Нікітіна, Н. П. (Упор.) (2016). *Словник-довідник літературознавчих термінів*. ФОП Лозовий В. М.
- Голянич, М. І. (ред.). (2011). *Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія*. Сімик.
<https://ia902803.us.archive.org/9/items/linhvist2011/linhvist2011.pdf>
- Загнітко, А. (2012). *Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни*. ДонНУ.
- Селіванова, О. О. (2006). *Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія*. Довкілля-К.
- Glossary of Linguistic Terms* (n.d.).
<https://glossary.sil.org/term>
- Matthews, P. H. (2014). *The Concise Oxford Dictionary of Linguistics*. Oxford University Press.
<https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/acref/9780199675128.001.0001/acref-9780199675128>

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 2-3
ТЕРМІНОАПАРАТ МОВОЗНАВСТВА

План

1. Термінологія порівняльно-історичної наукової парадигми.
2. Термінологія системно-структурної (структурно-семіотичної) наукової парадигми.
3. Термінологія функційно-прагматичної (комунікативної) наукової парадигми.
4. Термінологія когнітивно-дискурсивної наукової парадигми.

Ключові слова та поняття: реконструкція правовних станів, етимологія, знакова природа мови, термін як знак, діяхронія і синхронія, мова і мовлення, функції мови, мовленнєвий акт, комунікативний акт, антропоцентризм, структури свідомості, концепт, фрейм, гештальт, мовна картина світу, когнітивна поетика.

Завдання для самостійної роботи

1. Представити коментар до реконструкції правовного стану будь-якого реєстрового слова (загальноновживаного або терміна (наприклад, терміна «лакуна») етимологічної статті (на вибір) шляхом аналізу наведених у ній відповідників із різних мов (словотвірних дериватів).
2. Проаналізувати основні семіотичні концепції (Ч. Пірс, Ч. Моріс, Ф. де Соссюр та ін.) і аргументувати, які з них стосуються безпосередньо лінгвістики.
3. Зіставити базові семіотичні моделі комунікації Р. Й. Якобсона, Ю. М. Лотмана, У. Еко (можна на вибір – інші).
4. Побудувати таблицю з класифікаціями мовленнєвих і комунікативних актів.
5. Укласти міні-словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики (10–15 термінів). Зіставити наукові школи (напрями) когнітивної поетики: теорія когнітивної поетики (Р. Цур), поетика мислення (Р. Гіббс), когнітивна риторика (М. Тернер).

Методичні рекомендації для виконання самостійної роботи

При виконанні Завдання 1 диференціювати матеріал (відповідники до реєстрового слова) етимологічної статті, який стосується етапу

виконання етимологом внутрішньої реконструкції і етапу зовнішньої реконструкції. Порівняти шлях етимолога до реконструйованого етимона в ЕСУМ: у 7 т. (Етимологічний словник української мови: в 7 т. / ред. кол. О. С. Мельничук (гол. ред.), І. К. Білодід, В. Т. Коломієць, О. Б. Ткаченко та ін. К.: Вид-во «Наукова думка», 1982. Т. 1: А–Г. 634 с.; 1985. Т. 2: Д–Копці. 573 с.; 1989. Т. 3: Кора–М. 553 с.; 2003. Т. 4: Н–П. 657 с.; 2006. Т. 5: Р–Т. 705 с.; 2012. Т. 6: У–Я. 569 с.) і в словнику іноземної мови (на вибір), наприклад, у Robert K. Barnhart (The Barnhart Concise Dictionary of Etymology / ed. Robert K. Barnhart. N.Y.: Harper Resource, 1995. 916 p.).

Для представлення семіотичних концепцій і моделей комунікації (Завдання 2 і Завдання 3) рекомендовано підготувати мультимедійну презентацію (5-6 слайдів).

Для укладання міні-словника рекомендовано джерело: Мартинюк, А. П. (2011). *Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики*. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.

Література

Основна:

- Бацевич, Ф. С. (2017). Деякі логіко-семіотичні концепції художнього тексту: проблеми, дискусії, перспективи. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*, 64(2), 228-238.
[http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_fil_2017_64\(2\)_30](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_fil_2017_64(2)_30)
- Білецький, А.О. (2012). Сучасне порівняльно-історичне мовознавство (проблеми та аксіоми). *Studia linguistica*, 6(1), 5–16.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Stling_2012_6%281%29_5
- Денисюк, Н. (2020). *До побудови моделі реконструкції праукраїнської мови*.
<https://yatran.com.ua/blog/do-pobudovi-model-rekonstrukc-praukransko-movi>
- Загнітко, А. П. (2007). *Сучасні лінгвістичні теорії* (вид. 2-ге, випр. і доп.). ДОНУ.
- Загнітко, А. (2012). *Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни*. ДОНУ.
- Корольова, А. В. (2011). Діахронічний вектор дослідження когнітивних структур свідомості й одиниць мислення. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія*, 14 (1), 76–85.

- Лікарчук, Н. В. (2015). Базові семіотичні моделі комунікації. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*, 16, 69–74.
- Бациевич, Ф. С. (2016). Лінгвосеміотика. В І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін. (редкол.), *Енциклопедія Сучасної України*. <https://esu.com.ua/article-55510>
- Петренко, І. (2013). Основні парадигмальні ознаки сучасної лінгвістичної науки. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*, 27, 185–190.
- Селіванова, О. О. (2008). *Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми*. Довкілля.К.
- Bach, K. (2003). Speech Acts and Pragmatics. In M. Devitt, R. Hanley (Eds.), *Blackwell Guide to the Philosophy of Language* (p. 147–167). Blackwell Publishing Ltd.
- Morris, C. (1971). *Writings on the general theory of signs*. Paris.
- Pierce, Ch. S. (1985). Logic as Semiotic: The theory of Signs. In R. Innis (Ed.), *Semiotics: An Introductory Anthology* (p. 1–23). Bloomington.

Додаткова:

- Брагін, Ю. А., Брагіна, Т. М. (2021). Семіотичні концепції Е. Кассіра та С. Лангер: методологічні витoki інтерпретації мистецтва. *STUDIA SLOBOZHANICA. Матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції «Слобожанський гуманітарій – 2021»*, 2 грудня 2021 р. (с. 18–27). Харків: ДБТУ.
- Garner, M. (2004). *Language: an ecological view*. European Academic Publishers.
- Janda, A. L. (2010). Cognitive Linguistics in the Year 2010. *International Journal of Cognitive Linguistics*, 1(1), 1–30.
- Nerlich, B. (2007). Cognitive linguistics and the history of linguistics. In B. Nerlich, D. Clarke, *The Oxford handbook of cognitive linguistics* (p. 589–607). Oxford University Press.
- Sihna, C. (2007). Cognitive linguistics, psychology, and cognitive science. In C. Sihna, *The Oxford handbook of cognitive linguistics* (p. 1266–1294). Oxford University Press.
- Vydaichuk, T., Rusachenko, N., Ladonia, K., Korotun, O., & Lakhno, N. (2024). Semantic evolution of a lexeme in historical context: analysis of changes in its meaning and usage. *Multidisciplinary Science Journal*, 6, 2024ss0213. <https://doi.org/10.31893/multiscience.2024ss0213>

ТЕРМІНОПАРАТ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

План

1. Терміни трьох сфер літературознавства: літературної критики, історії літератури і теорії літератури.
2. Термін «художній твір» як основний об'єкт літературознавчого вивчення.
3. Літературна семіотика, наратологія і дискурсологія.
4. Терміни постмодернізму.

Ключові слова та поняття: художній твір, теорія літератури, історія літератури, літературна критика, семіотика літератури, наратологія, постмодерністська естетика.

Завдання для самостійної роботи

1. Зі Словника-довідника літературознавчих термінів (Упор.: О. В. Бобир, В. Й. Буденний, О. Б. Мамчич, Н. П. Нікітіна. Чернівці : ФОП Лозовий В. М., 2016. 132 с.) виписати по 5 термінів, які розкривають зміст понять трьох сфер літературознавства: літературної критики, історії й теорії літератури.
2. Схарактеризувати термін «художній твір» як об'єкт вивчення в літературній критиці, в історії літератури й теорії літератури.
3. Побудувати зіставну таблицю з диференціацією термінів «художній твір», «художній дискурс» і «художній текст».
4. Укласти міні-словник ключових термінів наратології (10 термінів).
5. Підготувати мультимедійну презентацію сюжетної лінії художнього твору автора-постмодерніста (на вибір) й обґрунтувати, які з термінів постмодернізму є його характерними ознаками.

Методичні рекомендації для виконання самостійної роботи

При виконанні Завдання 2 обов'язково вказати джерело (словник літературознавчих термінів, енциклопедичне джерело, монографія, підручник / посібник) з усіма вихідними даними, яке використано для визначення терміна «художній твір» у кожній із трьох сфер літературознавства.

Завдання 4 передбачає укладання міні-словника наратологічних термінів, який повинен бути оформлений як міні-модель Наратологічного словника (позиція 2 у Списку додаткової літератури) або як авторський креативний проєкт подібного лексикографічного твору.

Література

Основна:

- Бобир, О. В., Буденний, В. Й., Мамчич, О. Б., & Нікітіна, Н. П. (Упор.) (2016). *Словник-довідник літературознавчих термінів*. ФОП Лозовий В. М.
- Ковалів, Ю. І. (2007). *Літературознавча енциклопедія: у двох томах* (Т. 1, Т. 2). ВЦ «Академія».
- Ніколаєв, Б. І. (2012). *Теорія літератури* (2-е вид., доповнене, перероблене). Видавничий центр КНЛУ.
- Гардашук, Т. В. (ред.) (2021). *Семіотичний аналіз явищ культури*. Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України.
- Чижевський, Д. (2003). *Історія української літератури*. Українська Вільна Академія Наук у США.
- Еко, У. (2004). *Роль читача. Дослідження з семіотики текстів* (М. Гірняк, пер.). Літопис.
- Вінквіст, Ч., & Тейлор В. (ред.) (2003). *Енциклопедія постмодернізму* (О. Шевченко В., наук. ред.; Шовкун, пер.;). Видавництво Соломії Павличко «Основи».
- Leitch, V., Cain, W., Finke, L., McGowan, J., Denean Sharpley-Whiting T., & Williams, J. (ed.) (2018). *The Norton Anthology of Theory and Criticism*. W. W. Norton and Company.

Додаткова:

- Бодріяр, Ж. (2004). *Симулякри і симуляція* (В. Ховхун, пер.). Видавництво Соломії Павличко «Основи».
- Ткачук, О. (2002). *Наратологічний словник*. Астон.
- Sinclair, J. McH. (2004). Trust the text. In M. Coulthard (ed.), *Advances in Written Text Analysis* (p. 12–25). Taylor & Francis e-Library.
- Biskub, I. P. (2017). Cognitive, Social and Communicative Levels of Discourse Analysis: The Case of Critical Discourse Study. *Language Culture Politics: international journal*, 1, 21–37.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 5
ТЕРМІНОПАРАТ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

План

1. Основні теорії перекладознавства.
2. Семіотичні моделі перекладу.
3. Трансфер знаків у перекладі й перекладацькі трансформації.
4. Переклад термінів фахових мов.
5. Переклад різножанрових текстів і фільмів.
6. Етика перекладача.

Ключові слова та поняття: теорії перекладу, моделі перекладу, способи перекладу, семіотична модель у перекладі, прескриптивний підхід, дескриптивний підхід, еквівалентність / адекватність у перекладі, доместикація, форенізація, нейтралізація, кодекс перекладача.

Завдання для самостійної роботи

1. Схарактеризувати основні теорії перекладу (лінгвістична теорія, теорія Scopus K. Райсс і Г. Вермеєра, полісемантична теорія, маніпуляційна теорія перекладу).
2. Опрацювати наукову статтю Государської Ольги Вадимівни (2014). «Семіотична модель як інструмент досягнення смислової адекватності при перекладі (на матеріалі відтворення французьких соматичних термінів українською мовою)». *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*, 2, 37–46 і на основі зроблених у ній висновків сформулювати власне визначення семіотичної моделі перекладу.
3. Виконати переклад 5 термінів із обраної Вами фахової мови (або тексту обраного Вами жанру) і представити алгоритм побудови семіотичної моделі Вашого перекладу.
4. Візуалізувати професійний портрет перекладача, в якому відобразити етичні норми і правила поведінки.

Методичні рекомендації для виконання самостійної роботи

1. Відповідь для Завдання 1 оформити в таблиці:

№	Теорії перекладу	Ключові положення кожної теорії	Відмінні положення кожної з теорій
1.	Лінгвістична теорія перекладу		
2.	Теорія перекладу К. Райсс і Г. Вермеєра		
3.	Полісемантична теорія перекладу		
4.	Маніпуляційна теорія перекладу		
5.	Доповнити таблицю: додати відомі Вам теорії перекладу		

Завдання 3 передбачає поетапне представлення алгоритму побудови семіотичної моделі власного перекладу термінів або текстів фахової мови, а також його унаочнення у вигляді схеми перекладу.

Література

Основна:

- Государська, О. В. (2014). Семіотична модель як інструмент досягнення смислової адекватності при перекладі (на матеріалі відтворення французьких соматичних термінів українською мовою). *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*, 2, 37–46.
- Мамрак, А. В. (2009). *Вступ до теорії перекладу*. Центр учбової літератури.
- Ребрій, О. В. (2012). *Сучасні концепції творчості у перекладі*. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.
- Reiss, K. (1984). *Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie*. Niemeyer.
- Toury, G. (1995). *Descriptive Translation Studies and Beyond*. John Benjamins Publishing Company.

Додаткова:

- Введенська, Т. Ю., Короткова, С. В. (2021). *Історія та теорія перекладу. Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи для студентів спеціальності 035 Філологія.*
https://pereklad.nmu.org.ua/ua/hist_teor_perekladu.pdf
- Кальниченко, О., & Зарубіна, З. (2014). Концепція перекладу Андре Лефевра та її термінологія. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов, 1102(77), 210–218.*
- Карабан, В. І. (2004). *Переклад англійської наукової і технічної літератури.* Нова Книга.
- Селіванова, О. О. (2012). Проблема диференціації перекладацьких трансформацій. *Нова філологія, 50, 201–208.*
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2012_50_58
- Sickinger, P. (2017). Aiming for Cognitive Equivalence. Mental Models as a Tertium Comparationis. for Translation and Empirical Semantics. *Research and Language, 15:2, 213–236.*

ПОЗААУДИТОРНА САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Завдання для індивідуальної або колективної самостійної роботи аспірантів:

1.1. Виконання індивідуальних або колективних проєктів (мультимедійних презентацій в режимі Power Point або в інших програмах) на запропоновану тематику з питань, які виносяться на самостійне опрацювання.

1.2. Творча презентація обраного питання

Тематика питань для самостійного опрацювання

№	Назва теми	Години д-в / з
1	Гіперо-гіпонімічні зв'язки у терміноапараті філологічної науки	4
2	Полісемія і синонімія у термінознавстві	4
3	Семантична структура терміна: взаємозамінність ЛСВ терміна для досягнення адекватного перекладу	4
4	Суміжність філологічних термінів: критерії диференціації	2 / 4
5	Термін як когнітивна структура	2 / 4
6	Лакунарність терміна: способи елімінації термінологічних лакун	4
7	Принципи побудови словникових статей термінів у мовознавчих, літературознавчих і перекладознавчих енциклопедіях	2 / 4
8	Запозичення термінів і національні ресурси мов для забезпечення процесів фахового термінотворення	2 / 4
9	Асиміляція / адаптація запозичених термінів у національних термінологіях	2 / 4
10	Фреймова модель терміна	2 / 4
11	Методичні практики дослідження термінів у різних наукових парадигмах філологічної науки	4
12	Літературний процес і термінотворення	2 / 4
13	Перекладацькі трансформації у фаховому термінознавстві	2 / 4
14	Метафоризація термінів у когнітивному термінознавстві	2 / 4
15	Практики таксономії термінів фахових мов	4
16	Стандартизація і гармонізація / уніфікація термінів фахових мов	4
17	Наукові школи зарубіжного і українського термінознавства	2 / 4
18	Термін як знак фахової мови: характеристики знакової сутності терміна	4
19	Нові способи творення питомих термінів фахових мов	4
20	Термінологія і терміносистема	4
Разом		60 / 80

д-в / з – денна-вечірня форма / заочна форма

**АЛГОРИТМ ПІДГОТОВКИ
ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЧИ КОЛЕКТИВНОГО ПРОЄКТУ
(МУЛЬТИМЕДІЙНОЇ ПРЕЗЕНТАЦІЇ У РЕЖИМІ POWER POINT)**

Мультимедійна презентація у режимі Power Point повинна бути розрахована на 10–15 хвилин виступу аспіранта(ів).

1. Перший слайд містить назву проєкту і його автора (-ів).
2. Другий слайд наочно представляє загальну постановку наукової проблеми та її актуальність для висвітлення обраної для презентації теми тощо.
3. Третій слайд містить відомості про використану літературу, джерельну базу і фактичний матеріал.
4. Решта слайдів присвячені викладу основних положень досліджуваної наукової проблеми, обов'язково з ілюстрацією фактичного матеріалу.
5. Останній слайд презентує основні наукові результати досліджуваної проблеми.
6. До мультимедійної презентації додається доповідь обсягом 2-3 сторінки тексту з такими параметрами: кегль – Times New Roman, розмір – 14, інтервал – 1,5, абзац – 1,25 см.

ЗМІСТ ЗАВДАНЬ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ПОРЯДОК ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ

Модульна контрольна робота

Модульна контрольна робота включає **3 типи завдань**.

Перший тип – завдання тесту, яке включає 10 запитань із вибором правильного варіанту відповіді.

Другий тип – завдання теоретичного характеру за тематикою навчальної дисципліни «Термінологічний апарат філологічної науки».

Третій тип – практичне завдання, яке передбачає аналіз словникової статті терміна і побудову його структури (семантичної і когнітивної) на вибір з енциклопедичного джерела:

Кальниченко, О. А., & Черноватого, Л. М. (ред.) (2020–2021). *Енциклопедія перекладознавства: у 4 т.* (Т. 1-3). Нова Книга.

Ковалів, Ю. І. (2007). *Літературознавча енциклопедія: у двох томах* (Т. 1, Т. 2). ВЦ «Академія».

Селіванова, О. О. (2010). *Лінгвістична енциклопедія*. Довкілля-К.

Максимальна кількість балів за виконану МКР становить 50 (максимальна кількість балів за перше завдання – 20 балів, за друге – 10 балів і за третє – 20 балів).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АПАРАТ ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ»

Модульна контрольна робота є складником семестрового рейтингу. Наприкінці семестру всі аспіранти виконують модульну контрольну роботу. Модульна контрольна робота оцінюється в 4-бальній системі («відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»)). Ці оцінки трансформуються в **рейтинговий бал за МКР** у такий спосіб:

«відмінно»	45 – 50 балів
«добре»	38 – 44 бали
«задовільно»	30 – 37 балів
«незадовільно»	менше 30 балів

45–50 балів виставляються за максимально правильні відповіді (дві неправильні) за тестовими запитаннями для 1 завдання, вичерпну, змістовну, логічну та послідовну за викладом відповідь, що містить самостійні судження та демонструє здатність творчого розв'язання 2 завдання та правильний аналіз фактичного матеріалу словникової статті терміна з енциклопедії – для 3 завдання.

38–44 бали виставляються за умови, що 3-4 відповіді неправильні для 1 завдання, повна, змістовна, послідовна, але містить незначні помилки у відповіді на теоретичне питання другого завдання, рівень самостійності суджень недостатній, містяться помилки у виконанні аналізу фактичного матеріалу словникової статті терміна з енциклопедії (3 помилки).

30–37 балів виставляються за умови, що більше 5 відповідей є неправильними для 1 завдання, відповідь неповна, схематична, є помилки в розкритті теоретичного питання – для 2 завдання, наявні помилки (більше 3) у виконанні аналізу фактичного матеріалу словникової статті терміна з енциклопедії.

0–29 балів і менше виставляється за умови більшості неправильних відповідей (більше половини) для 1 завдання, відсутності вичерпаної відповіді на теоретичне питання, наявності значної кількості неточностей і фактологічних помилок, що свідчить про поверховість знань аспіранта, невміння виконати аналіз фактичного матеріалу словникової статті терміна з енциклопедії.

Неявка на МКР – 0 балів;

Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового бала за роботу протягом семестру і рейтингового бала за МКР.

СПИСОК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЗАЛІК

---

1. Гіперо-гіпонімічні зв'язки у терміноапараті філологічної науки.
2. Полісемія і синонімія у термінознавстві.
3. Семантична структура терміна: взаємозамінність ЛСВ терміна для досягнення адекватного перекладу.
4. Суміжність філологічних термінів: критерії диференціації.
5. Термін як когнітивна структура.
6. Лакунарність терміна: способи елімінації термінологічних лакун.
7. Принципи побудови словникових статей термінів у мовознавчих, літературознавчих і перекладознавчих енциклопедіях.
8. Запозичення термінів і національні ресурси мов для забезпечення процесів фахового термінотворення.
9. Асиміляція / адаптація запозичених термінів у національних термінологіях.
10. Фреймова модель терміна.
11. Методичні практики дослідження термінів у різних наукових парадигмах філологічної науки.
12. Літературний процес і термінотворення.
13. Перекладацькі трансформації у фаховому термінознавстві.
14. Метафоризація термінів у когнітивному термінознавстві.
15. Практики таксономії термінів фахових мов.
16. Стандартизація і гармонізація / уніфікація термінів фахових мов.
17. Історія виникнення термінологічних шкіл: зарубіжний і український досвід.
18. Термін як знак фахової мови: характеристики знакової сутності терміна.
19. Нові способи творення питомих термінів фахових мов.
20. Термінологія і терміносистема.
21. Терміноапарат філологічної науки в її парадигмах і напрямках.
22. Термінологія і номенклатура.
23. Термін і його ознаки.
24. Наукова інтерпретація терміна «концептосфера»
25. Концептосфера і картина світу. Типологія картин світу.
30. Когнітивна поетика та її термінологія.
31. Диференціація понять художній твір і художній текст, художній текст і художній дискурс.

32. Семіотика художнього твору: образ автора і образ читача та їх інтерпретації у різних школах літературознавства.
33. Терміноапарат наратології і дискурсології.
34. Терміноапарат постмодернізму.
35. Термінологічні словники і їх роль у діяльності перекладача.
36. Діяльність перекладача як когнітивно-семіотичний процес: трансфер знаків мови оригіналу до мови перекладу.
37. Базові терміни лінгвокультурної адаптації тексту.
38. Етичний кодекс професійної поведінки перекладача.
39. Основні теорії перекладознавства.
40. Семіотичні моделі в перекладі.

ПІДСУМКОВИЙ (СЕМЕСТРОВИЙ) КОНТРОЛЬ

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться з метою оцінювання ПРН і навчальних досягнень аспірантів на завершальному етапі вивчення ОК

Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності аспіранта	Максимальна кількість балів
ЗАЛІК	Аудиторна навчальна робота аспіранта	35
	Самостійна робота аспіранта	15
	Модульна контрольна робота	50

Незалежно від форми здобуття освіти на третьому освітньо-науковому рівні аспіранти зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені Робочою програмою навчальної дисципліни.

У разі неможливості аспірантам вечірньої та заочної форми здобуття освіти відвідувати всі аудиторні заняття з об'єктивних причин, вони складають індивідуальний графік відвідувань (не менше 50%), а решту завдань виконують дистанційно. Аспіранти погоджують цей графік із НПП і відділом науково-дослідної роботи.

Графік повинен бути затверджений проректором з наукової роботи і міжнародного співробітництва.

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни «Термінологічний апарат філологічної науки» проводиться у формі *заліку* за обсягом усього навчального матеріалу, визначеного Робочою програмою навчальної дисципліни, і в терміні, встановлені навчальним планом і графіком навчального процесу.

Оцінювання на заліку здійснюється за національною шкалою, за 100-бальною шкалою і шкалою ЄКТС. На заліку екзаменатор виставляє семестровий рейтинговий бал, оцінку за залік («зараховано / не зараховано»), кількість балів за 100-бальною шкалою й оцінку за шкалою ЄКТС.

Аспіранти, які мають семестровий рейтинговий бал з навчальної дисципліни 60 і вище, отримують оцінку «зараховано» і відповідну оцінку

у шкалі ЄКТС без складання заліку. Аспіранти, які отримали семестровий рейтинговий бал з дисципліни 59 і нижче, складають залік.

Якщо аспірант на заліку отримав підсумкову оцінку з дисципліни за національною шкалою «не зараховано», то, окрім цієї оцінки, у відомості обліку успішності йому незалежно від набраного семестрового рейтингового балу виставляється оцінка FX за шкалою ЄКТС і 0 балів за 100-бальною шкалою.

Підсумковий рейтинговий бал	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	добре
75 – 81	C	
66 – 74	D	задовільно
60 – 65	E	
0 – 59	FX	незадовільно

На заліку у графі відомості обліку успішності «Відмітка про залік» НПП виставляє:

- оцінку за залік за національною шкалою («зараховано»);
- кількість балів, що відповідає підсумковому рейтинговому балу аспіранта з навчальної дисципліни (кількість балів за 100-бальною шкалою);
- оцінку за шкалою ЄКТС (A, B, C, D, E).

В Індивідуальний навчальний план аспірант записує точну назву дисципліни (аббревіатури не допускаються), кількість годин і кредитів, підсумкову оцінку з дисципліни за національною шкалою, кількість балів за 100-бальною шкалою і оцінку за шкалою ЄКТС.

Для нотаток

Підписано до друку 21.05.2024 р. Формат 60x84 1/16
Папір друк. № 1. Спосіб друку офсетний. Обл.-вид. арк. 2,43
Умовн. друк. арк. 2,54. Умовн. фарбо-відб. 2,54
Наклад 100.

Видавничий центр КНЛУ
Свідоцтво: серія ДК 1596 від 08.12.2003 р.

Віддруковано: ТОВ «Видавництво Ліра-К»
Свідоцтво № 3981, серія ДК.
03142, м. Київ, вул. В. Стуса, 22/1
тел.: (050) 462-95-48; (067) 820-84-77
Сайт: lira-k.com.ua, редакція: zv_lira@ukr.net